

การสื่อสารของชุมชนบ้านครัวผ่านผลิตภัณฑ์ผ้าไหม

มานิตา อยู่สุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตรพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2549

ISBN 974-671-454-6

Communication Study of BAAN KRUA Community Through Silk Product

MANITA YOOSUKH

**A Thesis Submitted in Partial Fullfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Communication)**

Department of Development Communication

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2006

ISBN 974-671-454-6

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเนื่องจากได้รับความช่วยเหลือ แนะนำ และการสนับสนุนจากผศ.ดร. อุษา บิ๊กกินส์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและชี้แนะแนวทางในการทำงานวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รศ. ดวงพร กำภูวัฒน์ จากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งนอกจากจะรับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว ยังช่วยกรุณาให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับชุมชนบ้านครัว

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ อรุณ งามดี และ ผศ.ดร. อัสวิน เนตรโพธิ์แก้ว ประธานและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณรศ.ดร.บุญเลิศ ศุภคิลก อดีตผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ และประธานสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์ซึ่งเป็นผู้แนะนำเรื่องการศึกษาผ้าไหมของชุมชนบ้านครัว ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของงานวิจัยนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์พนารัตน์ ลิ้ม แห่งคณะนิเทศศาสตร์ อดีตอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้วิจัยขณะศึกษาปริญญาตรีคณะนิเทศศาสตร์ สาขาสื่อสารการตลาด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผู้จุดประกายการทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับชุมชน และธุรกิจชุมชน แม้ว่าผู้วิจัยจะจบปริญญาตรีจากสถาบันอื่นที่รักนี้เป็นเวลานานแล้วก็ตาม รวมถึงติดตามความคืบหน้าเกี่ยวกับการสอบวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยเรื่อยมา

ขอขอบคุณ คุณสมใจ เนื่องนิยม ซึ่งเป็นผู้หนึ่งของกลุ่มเป้าหมายที่ให้สัมภาษณ์อย่างเต็มใจด้วยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และยังช่วยเหลือในการติดต่อนัดหมาย รวมทั้งพาผู้วิจัยไปแนะนำและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายคนอื่นๆ ซึ่งทุกท่านล้วนให้สัมภาษณ์ที่มีค่าและเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกๆ ท่านไว้ ณ โอกาสนี้ ถ้าปราศจากท่านเหล่านี้ วิทยานิพนธ์คงไม่อาจลุล่วงไปได้

ขอขอบคุณยุทธเพื่อนรัก และเบ็มน้องรักที่ช่วยด้านการจัดทำวิทยานิพนธ์ด้วยคอมพิวเตอร์ที่ต้องเสียสละเวลาต่อสู้กับการจัดรูปแบบอัตโนมัติของโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งทำให้การจัดรูปแบบยากขึ้นไปอีก

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ-คุณแม่ และคุณป้า ที่ให้การสนับสนุนและห่วงใย เป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

มานิดา อยู่สุข

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๙
สารบัญตาราง.....	๑๐
4สารบัญภาพ.....	๑๑

บทที่

1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหาคำวิจัย.....	6
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.5 นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
11 2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดและปรัชญาการศึกษา	
แนววัฒนธรรมชุมชน.....	8
2.2 แนวคิดเรื่องศิลปหัตถกรรมผ้าทอ	
กับบริบททางวัฒนธรรม.....	10
2.3 แนวคิดการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสาร	
ในกลุ่ม และเครือข่ายการสื่อสาร.....	13
2.4 แนวคิดเรื่องการสื่อสารเพื่อชุมชน.....	27
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม.....	29
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
13 3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	35
3.1 รูปแบบของการวิจัย.....	35
3.2 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย.....	35

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3.3	วิธีการวิจัย.....	36
3.4	วิธีการเข้าถึงข้อมูล	36
3.5	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	36
3.6	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
3.7	ความเชื่อถือได้ของข้อมูล.....	37
3.8	ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล.....	38
3.9	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
3.10	การนำเสนอข้อมูล.....	39
23	4. ผลการวิจัย.....	40
4.1	ชุมชนบ้านครัว กระบวนการผลิต และธุรกิจผ้าไหมในอดีต ปัจจุบัน และปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบ ต่อสังคมของชาวชุมชนบ้านครัว	40
4.2	การสื่อสารภายในชุมชนบ้านครัว ในอดีตและปัจจุบัน	64
4.3	การสื่อสารระหว่างชาวชุมชนบ้านครัว กับบุคคล/สังคมภายนอก ในอดีตและปัจจุบัน.....	77
27	5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	81
5.1	สรุปผลการวิจัย	81
5.2	อภิปรายผล.....	86
5.3	ข้อเสนอแนะ	92
31	บรรณานุกรม	94
32	ภาคผนวก	97
33	ประวัติผู้เขียน.....	186

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 เปรียบเทียบภาวะการทอผ้าไหม ของบ้านครัวในอดีตและปัจจุบัน	60
4.2 สรุปการเปลี่ยนแปลงของสภาพ วิถีการดำเนินชีวิต และเศรษฐกิจ ของชาวชุมชนบ้านครัวในอดีต และปัจจุบัน	63

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 การฟอกไหมของร้านอุ๊ดบ้านครัว ไหมไทย	3
1.2 จิม ทอมป์สัน	3
1.3 การฟอกและย้อมไหมของร้านอุ๊ด บ้านครัวไหมไทย.....	5
2.1 แบบจำลองแสดงกระบวนการสื่อสาร ระหว่างบุคคลของ Donaldson และ Kurtz	17
2.2 แบบจำลองแสดงเครือข่ายการสื่อสาร แบบลูกโซ่	22
2.3 แบบจำลองแสดงเครือข่ายการสื่อสาร แบบตัววาย	23
2.4 แบบจำลองแสดงเครือข่ายการสื่อสาร แบบวงล้อ	24
2.5 แบบจำลองแสดงเครือข่ายการสื่อสาร แบบวงกลม.....	24
2.6 แบบจำลองแสดงเครือข่ายการสื่อสาร แบบทุกช่องทาง.....	25
4.1 ภาพถ่ายทางอากาศของชุมชนบ้านครัว	41
4.2 มัสยิดยามีอุลค็อยรียะห์ (มัสยิดใหญ่).....	42
4.3 ทางเดินในชุมชนบ้านครัวเหนือ.....	47
4.4 คลองแสนแสบช่วงที่ผ่านชุมชน บ้านครัวเหนือ	47
4.5 ไหมดิบ	49
4.6 การฟอกและย้อมไหมของร้านอุ๊ดบ้านครัว ไหมไทย	50
4.7 ดอกไหมที่ฟอกและย้อมแล้วของร้าน อุ๊ดบ้านครัวไหมไทย.....	51

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.8 การกรอไหมของร้านวรรณิ-นิพนธ์ ไหมไทยบ้านครัว.....	52
4.9 การสาวไหมและการขึ้นหัวม้วน ของร้านวรรณิ-นิพนธ์ไหมไทยบ้านครัว	53
4.10. การทอดด้วยก๊ีกระตุกของร้านวรรณิ-นิพนธ์ ไหมไทยบ้านครัว	54
4.11. ผ้าไหมบ้านครัวของร้านวรรณิ-นิพนธ์ ไหมไทยบ้านครัว	55
4.12. บ้านคุณขามีระ จิตหยาดสุวรรณ.....	56
4.13. จิม ทอมป์สัน ตรวจดูผ้าไหมบ้านครัว.....	57
4.14. ร้านอุ๊ดบ้านครัวไหมไทย	58
4.15. ร้านผ้าไหมบ้านครัว วรรณิ-นิพนธ์ มณฑุทัศน์	58
4.16. ศูนย์ชุมชนบ้านครัวเหนือซึ่งคุณสมพงษ์ รุจิจร อาศัยสถานที่ทอผ้าไหม.....	59
4.17. แบบจำลองแสดงการสื่อสารภายในกลุ่ม ผู้ร่วมกระบวนการผลิตผ้าไหม.....	67
4.18. แบบจำลองแสดงการสื่อสารระหว่าง เจ้าของกิจการและคนซ่อมไหม	67
4.19. แบบจำลองแสดงการสื่อสารระหว่าง หัวหน้ากลุ่มคนฟอกและซ่อมไหม กับคนฟอกและซ่อมไหม.....	68
4.20. แบบจำลองแสดงการสื่อสารระหว่าง จิม ทอมป์สัน กับเจ้าของกิจการ คนทอผ้า.....	69
4.21. แบบจำลองแสดงการสื่อสารระหว่าง เจ้าของกิจการกับคนทอ	69
4.22. มัสยิดคารูตฟาละฮ์	71

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่

หน้า

4.23. ศูนย์สุขภาพชุมชนบ้านครัวเหนือ

ศูนย์รับแจ้งเหตุและบริการครอบครัว

ในชุมชน..... 72

DPU